

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Zdrowia

KZD.411.005.01.2018

Prof. dr hab. n. med. Mirosław Jarosz
Instytut Żywności i Żywienia
ul. Powsińska 61/63, 02-903 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

K/18/005 „Realizacja wniosków i uwag sformułowanych po przeprowadzeniu kontroli nr R/17/003 dotyczących funkcjonowania wybranych instytutów badawczych nadzorowanych przez Ministra Zdrowia”.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa

T +48 22 444 55 17, F +48 22 444 55 61

kzd@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Jednostka kontrolowana	Instytut Żywności i Żywienia imienia prof. dra med. Aleksandra Szczygła w Warszawie ul. Powsińska 61/63, 02-903 Warszawa (dalej: „Instytut” lub „IŻŻ”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. dr hab. n. med. Mirosław Jarosz, Dyrektor Instytutu
Zakres przedmiotowy kontroli	Ocena sposobu realizacji wniosków pokontrolnych. Badaniem objęto siedem wniosków sformułowanych w wystąpieniu pokontrolnym KZD.411.003.02.2017 z 18 września 2017 r.
Okres objęty kontrolą	2017 – 2018 do czasu zakończenia kontroli
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Zdrowia
Kontroler	Krzysztof Barej, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KZD/53/2018 z dnia 19 listopada 2018 r.

(akta kontroli str. 1 - 2)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację sześciu wniosków pokontrolnych przez Instytut Żywności i Żywienia. Zastrzeżenia NIK dotyczą sposobu realizacji wniosku dotyczącego podjęcia kroków mających na celu egzekucję należności oraz wdrożenia procedur wewnętrznych w tym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej Instytut uzupełnił skład Komisji Biotycznej stosownie do obowiązujących wymogów, przedkładał Radzie Naukowej dokumenty do zaopiniowania, dostosował plan finansowy do wymagań określonych przepisami art. 18 ust. 11 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych³, uzupełniono wykaz podwykonawców w załączniku do umowy zawartej z NFZ, umożliwiono świadczeniobiorcom umawianie się drogą elektroniczną na wizyty, monitorowanie statusu na liście oczekujących na udzielenie świadczenia oraz uzyskiwanie powiadomień o terminie udzielenia świadczenia.

Zastrzeżenia NIK dotyczą braku windykacji przeterminowanych należności.

Negatywnie oceniono przestrzeganie procedur wewnętrznych w zakresie egzekucji należności. Dyrektor IŻŻ co prawda wprowadził, Zarządzeniem nr 19/2017, uregulowania dotyczące windykacji przeterminowanych należności, jednakże nie były one stosowane w praktyce. Instytut nie podjął praktycznie żadnych skutecznych działań w celu windykacji należności.

¹ Dz. U. z 2017 r., poz. 524 ze zm., dalej ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo w formie oceny opisowej.

³ Dz. U. z 2018 r. poz. 736, ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Stan realizacji uwag i wniosków pokontrolnych NIK, w tym przyczyny ich niewykonania lub wykonania w niepełnym zakresie w Instytucie Żywności i Żywienia w Warszawie

Opis stanu faktycznego

W wystąpieniu pokontrolnym sformułowano 7 wniosków. Z informacji na temat sposobu wykorzystania powyższych uwag i wniosków, otrzymanych od skontrolowanej jednostki⁵, zadeklarowano realizację trzech wniosków, w trakcie realizacji, z terminem do końca 2017 r., wskazano cztery wnioski.

1. Skład Komisji Biotycznej

Treść wniosku: Uzupełnienie składu Komisji Biotycznej stosownie do obowiązujących wymogów.

Zagadnienie Komisji Bioetycznej reguluje rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 11 maja 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad powoływania i finansowania oraz trybu działania komisji bioetycznych⁶.

Zgodnie z § 3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad powoływania i finansowania oraz trybu działania komisji bioetycznych członkami komisji są lekarze specjaliści oraz w szczególności: duchowny, filozof, prawnik, farmaceuta oraz pielęgniarka.

Dyrektor Instytutu nie powoływał w skład Komisji duchownego, farmaceuty oraz prawnika.

W dniu 20 lutego 2018 r. Zarządzeniem nr 4/2018 Dyrektora Instytutu Żywności i Żywienia w sprawie zmiany składu Komisji Bioetycznej został zmieniony skład Komisji Bioetycznej kadencji 2016 – 2019. Nowy skład był zgodny z wymogami określonymi w § 3 ust. 2 ww. rozporządzenia.

(akta kontroli str. 15 - 16)

1.2. Zadania Rady Naukowej IŻŻ

Treść wniosku: Przedkładanie Radzie Naukowej wszystkich dokumentów, które wymagają jej zaopiniowania.

Zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych, rada naukowa jest organem stanowiącym, inicjującym, opiniodawczym i doradczym instytutu w zakresie jego działalności statutowej oraz w sprawach rozwoju kadry naukowej i badawczo-technicznej.

Rada Naukowa IŻŻ nie opiniowała regulaminu zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej, a także zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych, z uwagi na trwające wciąż prace dotyczące opracowania ww. regulaminu.

W dniu 30 listopada 2017 r. w siedzibie IŻŻ odbyło się posiedzenie Rady Naukowej Instytutu, na którym przedstawiony został projekt „Regulaminu zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej, a także zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych”. Rada

⁴ Oceny cząstkowe to oceny w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo w formie oceny opisowej.

⁵ Pismo D -1063/12/2017 z 11 października 2017 r.

⁶ Dz. U. nr 47 poz. 480.

Naukowa, uchwałą nr 19/2017, pozytywnie zaopiniowała projekt.

W dniu 7 lutego 2018 r. Zarządzeniem nr 3/2018 Dyrektora IŻŻ wprowadzono „Regulamin zarządzania prawami autorskimi (...)”.

(akta kontroli str. 17 - 37)

1.3. Egzekucja należności oraz opracowanie i wdrożenie procedur wewnętrznych w tym zakresie

Treść wniosku: Podjęcie działań wobec dłużników w celu wyegzekwowania należności oraz rozważenie opracowania i wdrożenia procedur wewnętrznych w zakresie windykacji należności.

W dniu 22 września 2017 r., Zarządzeniem nr 19/2017 Dyrektora Instytutu Żywności i Żywienia w sprawie dochodzenia (windykacji) przeterminowanych należności, zostały wprowadzone uregulowania dotyczące windykacji należności.

W §1 ust. 2 ww. Zarządzenia zapisano, że „główny księgowy tworzy dokument zbiorczy, zawierający zestawienie należności, zawierający pozycję dotyczącą daty (terminu) zapłaty. W § 2 ust. 1 zapisano, że co najmniej raz w miesiącu kalendarzowym główny księgowy (...) dokonuje weryfikacji zapłaty z tytułu wystawionych przez Instytut dokumentów księgowych. W przypadku opóźnienia w płatności wynoszącego co najmniej 7 dni w stosunku do oznaczonego w dokumencie księgowym terminu zapłaty, główny księgowy (...) obowiązany jest do wystosowania monitu (...)”. W §3 zapisano, że co najmniej raz w miesiącu kalendarzowym główny księgowy (...) dokonuje weryfikacji zapłaty z tytułu wystawionych przez Instytut monitów. Nieuiszczone należności winny zostać uwzględnione w odrębnym dokumencie (...), który jest przekazywany Dyrektorowi Instytutu oraz działowi prawnemu Instytutu. Do dnia 30 października 2017 r. nałożono na główną księgową obowiązek weryfikacji przeterminowanych płatności oraz podjęcia stosownych działań w celu ich egzekucji⁷.

(akta kontroli str. 185 - 188)

Ustalono, że nie dokonano weryfikacji przeterminowanych płatności oraz nie podjęto stosownych działań w celu ich egzekucji w terminie określonym w Zarządzeniu.

Główna Księgowa nie wytworzyła zbiorczego dokumentu, zawierającego zestawienie należności, zawierający pozycję dotyczącą daty (terminu) zapłaty.

Nie przeprowadzano comiesięcznej weryfikacji zapłaty z tytułu wystawionych przez Instytut dokumentów księgowych. Nie realizowano obowiązku wystawiania monitów⁸ w przypadku wystąpienia opóźnienia w płatności.

Należności ewidencjonowane były na kontach 202 – „Rozrachunki z odbiorcami – testy ureazowe” oraz 205 - „Rozrachunki z odbiorcami” (pozostałe).

Saldo należności według stanu na 13 grudnia 2018 r. wynosiło:

- konto 202 – 45 127,20 zł⁹;

- konto 205 – 444 581,80 zł¹⁰, łącznie 489 709,00 zł.

Na podstawie analizy 10 przeterminowanych należności o wartości 273,8 tys. zł stwierdzono, że okres przypadający od daty wymaganej zapłaty do dnia 13 grudnia 2018 r. wyniósł od 56 do 779 dni (średnia dla 10 podmiotów – 323 dni). Zestawienie przeterminowanych należności według stanu na 13 grudnia 2018 r. kształtowało się następująco:

⁷ Według stanu na dzień podpisania Zarządzenia nr 19/2018, tj. na 22 września 2017 r.

⁸ § 2 ust. 1 oraz § 3 Zarządzenia nr 19/2017

⁹ 57 pozycji o wartości od 16,50 zł do 3 628,80 zł.

¹⁰ 68 pozycji o wartości od 50,00 zł do 92 250,00 zł.

Lp.	Podmiot	Faktura Nr	Kwota faktury	Saldo należności	Wymagana data płatności	Liczba dni przeterminowania
1	Unilever Polska Sp. z o.o.	1044	18 450,00 zł	18 450,00 zł	11-wrz-18	92
		639	18 450,00 zł	18 450,00 zł	03-maj-18	220
2	GP House S.C.	1202	1 476,00 zł	1 476,00 zł	14-wrz-18	89
		1337	9 319,91 zł	9 319,91 zł	14-paź-16	779
3	Unilever BCS Polska	1043	18 450,00 zł	18 450,00 zł	11-wrz-18	92
4	Carrefour Polska	1045	92 250,00 zł	92 250,00 zł	12-sie-18	121
5	Prokuratura Okręgowa w Łodzi	1353	4 100,00 zł	1 888,91 zł	12-paź-17	421
6	Bakalland S.A.	1046	92 250,00 zł	92 250,00 zł	27-lip-18	136
7	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa Skierniewice	1432	4 900,00 zł	4 900,00 zł	17-paź-18	56
8	Wydawnictwo Lekarskie PZWL	633	8 610,00 zł	8 610,00 zł	11-kwi-18	242
9	Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy	1783	4 854,05 zł	4 854,05 zł	20-sty-17	683
10	United Brands of Biznes	641E/28	2 920,00 zł	2 920,00 zł	02-maj-16	941
Razem:			276029,96 zł	273818,87 zł	Średnia:	323

(akta kontroli str. 213 - 252)

W dniu 27 grudnia 2018 r. Zarządzeniem nr 25/2018 Dyrektora Instytutu w sprawie dochodzenia (windykacji) przeterminowanych należności wprowadzono tekst jednolity Zarządzenia 19/2017 z 22 września 2017 r.

Zmieniono między innymi wzór wezwania do zapłaty (zgodny z wydrukiem z księgowego systemu elektronicznego¹¹), wprowadzono zasadę kontroli i weryfikacji przeterminowanych należności co najmniej raz w kwartale.

(akta kontroli str. 259 - 262)

W dniu 9 stycznia 2019 r. wysłanych zostało 55 wezwań do zapłaty.

Jak wyjaśniono, przyczyną „nie wysłania monitów/ wezwań do zapłaty odnośnie przeterminowanych należności była przymusowa, czasowa zmiana na stanowiskach księgowych (...). ...nadzór i monitorowanie przeterminowanych należności polega na telefonicznym przypomnieniu/monicie informującym o zadłużeniu (...)”.

(akta kontroli str. 258)

Stwierdzone
nieprawidłowości

Pomimo wydania przez Dyrektora Instytutu zarządzenia w sprawie dochodzenia (windykacji) należności, w IŻŻ nie przeprowadzano comiesięcznej weryfikacji płatności z tytułu wystawionych przez Instytut dokumentów księgowych oraz monitów.

W przypadku opóźnienia w płatności wynoszącego co najmniej 7 dni w stosunku do oznaczonego w dokumencie księgowym terminu zapłaty, Instytut nie realizował obowiązku określonego w Zarządzeniu nr 19/2017, nie wysyłał monitów i wezwań do zapłaty.

NIK negatywnie ocenia brak skutecznego i bieżącego nadzoru nad działaniami windykacyjnymi, co doprowadziło do wystąpienia należności przeterminowanych nawet o 2 lata.

W ocenie NIK, zmiany na stanowiskach księgowych nie usprawiedliwiają braku działań IŻŻ mających na celu odzyskanie przeterminowanych należności. Instytut powinien zapewnić ciągłość realizacji zadań w tym zakresie.

¹¹ SYSTEM FK – mercomp.

Opis stanu
faktycznego

1.4. Plan finansowy IŻŻ

Treść wniosku: Dostosowanie planu finansowego do wymagań określonych przepisami art. 18 ust. 11 ustawy o instytutach badawczych.

Ustalono, że plan finansowy na 2016 r. nie został zaopiniowany przez Radę Naukową Instytutu, co stanowiło naruszenie art. 18 ust. 12 w związku z art. 29 ust. 2 pkt 9 ustawy o instytutach badawczych.

W dniu 30 listopada 2017 r. przedstawiono Radzie Naukowej Instytutu¹² informację o realizacji planu finansowego na 2017 r. oraz plan finansowy na 2018 r.

Plan finansowy dostosowano do treści art. 18 ust. 11 ustawy o instytutach badawczych bowiem zawierał: przychody własne, dotacje z budżetu państwa, koszty, w tym: wynagrodzenia i naliczane od nich składki, płatności odsetkowe wynikające z zaciągniętych zobowiązań, koszty majątkowe.

W dniu 30 listopada 2017 r. Rada Naukowa IŻŻ uchwałą nr 15/2017 pozytywnie zaopiniowała realizację planu finansowego Instytutu w 2017 r.

Uchwałą nr 16/2017 z 30 listopada 2018 r. Rada Naukowa pozytywnie zaopiniowała plan finansowy na 2018 r.

(akta kontroli str. 130 - 144)

W dniu 23 maja 2018 r. Rada Naukowa IŻŻ uchwałą nr 1/2018 zatwierdziła i pozytywnie zaopiniowała sprawozdanie finansowe Instytutu za 2017 r. oraz pozytywnie zaopiniowała wniosek co do podziałów zysku za 2017 r.¹³

W dniu 21 listopada 2018 r. uchwałą Rady Naukowej nr 5/018 pozytywnie zaopiniowano realizację planu finansowego Instytutu według stanu na 30 września 2018 r. Uchwałą nr 6/2018 r. z 21 listopada 2018 r. Rada Naukowa pozytywnie zaopiniowała plan finansowy IŻŻ na 2019 r.

(akta kontroli str. 131 - 184)

1.5. Przeglądy techniczne aparatury medycznej oraz legalizacja wag medycznych

Treść wniosku: Spowodowanie terminowego przeglądu technicznego aparatury medycznej oraz planowej legalizacji wag medycznych. W trakcie kontroli stwierdzono, że 20% urządzeń poddanych oględzinom nie posiadało ważnych przeglądów technicznych.

Dokumentacja posiadanej aparatury medycznej powinna obejmować: karty gwarancyjne, specyfikacje techniczne, datę rozpoczęcia eksploatacji, wykaz pracowników przeszkolonych (certyfikowanych) i upoważnionych do obsługi oraz osób bezpośrednio odpowiedzialnych za daną aparaturę lub sprzęt, instrukcje użytkowania, zapisy kalibracji, dane o bieżącej obsłudze i kontroli, dane o konserwacji bieżącej i okresowej (raporty serwisowe), paszporty techniczne aparatury.

W załączniku nr 2 pn. „Harmonogram – zasoby” do umowy zawartej w dniu 12 września 2018 r. z NFZ¹⁴ wykazano sprzęt używany do realizacji świadczeń medycznych w zakresie Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej realizowanych przez IŻŻ. W załączniku ujęto aparaty do pomiaru ciśnienia tętniczego krwi (9 sztuk), wagi

¹² Protokół nr 6/2017 z posiedzenia Rady Naukowej z dnia 30 listopada 2017 r.

¹³ Zysk netto 8,8 tys. zł z przeznaczeniem na fundusz rezerwowy (8%-0,7 tys. zł oraz fundusz statutowy (92%-8,1 tys. zł).

¹⁴ Umowa nr 02/01/AOS RVA/111/2018

medyczne ze wzrostomierzem (9 sztuk), jeden glukometr, komputery (18 sztuk), jeden densytopetr¹⁵, jeden zestaw do badań antropometrycznych oraz jedno USG.

Na podstawie analizy 11 urzędzeń stwierdzono, że wszystkie posiadały ważne paszporty techniczne oraz badania techniczne, przeglądy oraz aktualne kalibracje¹⁶.
(akta kontroli str. 60 – 108, 252 - 255)

1.6. Zawieranie umów z podmiotami zewnętrznymi o świadczenie usług z zakresu badań laboratoryjnych

Treść wniosku: Zgłoszenie Mazowieckiemu Oddziałowi Wojewódzkiemu NFZ podpisania umowy z podmiotem zewnętrznym o świadczenie usług z zakresu badań laboratoryjnych w celu uwzględnienia podwykonawcy w załączniku do umowy pomiędzy MOW NFZ a Instytutem.

Ustalono, że w załączniku nr 3 „Wykaz podwykonawców” do umowy z Mazowieckim Oddziałem Wojewódzkim NFZ (NFZ) pominięto podmiot wykonujący na rzecz Instytutu usługi z zakresu badań laboratoryjnych.

W dniu 12 września 2018 r. IZZ zawarł z Narodowym Funduszem Zdrowia Oddział Wojewódzki w Warszawie (NFZ) umowę nr 07-00-01265-18-02/06 o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej – ambulatoryjna opieka specjalistyczna. W załączniku nr 3 do umowy pn. „Wykaz podwykonawców”, w zakresie przeprowadzania diagnostyki laboratoryjnej został wyszczególniony podmiot „Alab Laboratoria Sp. z o.o.”¹⁷.

(akta kontroli str. 109 - 129)

1.7. Umawiania się drogą elektroniczną na wizyty, monitorowania statusu na liście oczekujących na udzielenie świadczenia oraz uzyskiwania powiadomień o terminie udzielenia świadczenia

Treść wniosku: Umożliwienie świadczeniobiorcom umawiania się drogą elektroniczną na wizyty, monitorowania statusu na liście oczekujących na udzielenie świadczenia oraz uzyskiwania powiadomień o terminie udzielenia świadczenia.

Ustalono, że Instytut nie umożliwił pacjentom umawiania się drogą elektroniczną na wizyty, monitorowania statusu na liście oczekujących na udzielenie świadczenia oraz otrzymywania powiadomień o terminie udzielenia świadczenia, co było niezgodne z art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych¹¹.

Na stronie internetowej IZZ¹⁸, w zakładce „e-Rejestracja Poradni Chorób Metabolicznych Instytutu Żywności i Żywienia” umieszczono odnośniki do modułu umożliwiającego zdalne, drogą elektroniczną, dokonywanie rejestracji wizyt do wybranego lekarza lub poradni. W odnośniku zawarto przekierowanie dla pacjentów posiadających konto, chcących założyć konto oraz do szczegółowej instrukcji obsługi modułu.

(akta kontroli str. 38 - 59)

¹⁵ Użytkowany na podstawie umowy dzierżawy sprzętu medycznego nr RUA/58/2018 z 1 sierpnia 2018 r.

¹⁶ Oględzinami objęto aparat ultrasonograficzny ALOKA SSD 3500, nr inwentarzowy T-801-107; zestaw do badań antropometrycznych, nr inwentarzowy T-801-187, wagi medyczne ze wzrostomierzem (9 sztuk).

¹⁷ Umowa na świadczenia obowiązywała od 1 grudnia 2013 r.

¹⁸ www.izz.waw.pl

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt. 5 ustawy o NIK, wnosi o podjęcie skutecznych działań w celu wyegzekwowania należności.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Zdrowia Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 21 stycznia 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Zdrowia
Dyrektor
Piotr Wasilewski

.....
podpis